

ВИЗНАЧНА РОЛЬ АКАДЕМІКА ПЕТРА ФЕОДОСІЙОВИЧА ГОЖИКА В ДІЯЛЬНОСТІ ПАЛЕОНТОЛОГІЧНОГО ТОВАРИСТВА НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ**PROMINENT ROLE OF ACADEMICIAN PETRO FEODOSIYOVYCH GOZHYK IN ACTIVITIES OF THE PALEONTOLOGICAL SOCIETY OF NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE**

О. А. Сіренко, В. І. Єфіменко
Olena A. Sirenko, Valentyna I. Yefimenko

Institute of Geological Sciences, NAS of Ukraine, 55-b O. Honchara Str., Kyiv, Ukraine, 01601
(o_sirenko@ukr.net), (valentyna.paleontolukr@gmail.com)

Наведено загальні відомості про Палеонтологічне товариство Національної академії наук України, його структуру, склад та охарактеризовано основні напрями діяльності. Репрезентовано актуальні проблеми сучасного стану палеонтолого-стратиграфічних досліджень в Україні та показано роль Палеонтологічного товариства в їх розвитку. Охарактеризовано різні аспекти діяльності Товариства за президентства академіка П. Ф. Гожики впродовж 2003–2020 рр. Простежено взаємозв'язок актуальних проблем та викликів, що постають перед сучасною геологічною наукою і практикою та тематикою сесій. Показано динаміку тематики та основних проблем, що розглядались впродовж 18 років на сесіях у зв'язку з міжнародними програмами та науковими і виробничими проектами, що розроблялись в Україні. Охарактеризовано зміст та основні наукові результати програмних доповідей, представлених Петром Феодосійовичем на пленарних засіданнях сесій. Визначено величезний внесок П. Ф. Гожики у розбудову Палеонтологічного товариства та керівну роль в його успішній діяльності. Акцентовано увагу на значних організаторських здібностях Петра Феодосійовича, глибині та багатогранності його наукових інтересів, а також прекрасних людських якостях. Окреслено програму першочергових завдань Палеонтологічного товариства НАН України та перспективи подальших палеонтологічних досліджень в Україні, розроблені під керівництвом П. Ф. Гожики.

Ключові слова: палеонтологія, президент Палеонтологічного товариства, Україна.

The general information about the Paleontological Society of National Academy of Sciences of Ukraine, its structure, composition and the main directions of activity are given. The actual problems of the current state of paleontological and stratigraphic research in Ukraine are represented and the role of the Paleontological Society in their development is shown. Various aspects of the Society's activity during the presidency of the academician P. F. Gozhyk are described during 2003–2020. The interrelation of current problems and challenges facing modern geological science and practice and topics of sessions is traced. The dynamics of the topics and the main problems considered during the 18 years at the sessions in connection with international programs and research and production projects developed in Ukraine are shown. The content and main scientific results of the program reports presented by Petro Feodosiyovych at the plenary sessions are described. The huge contribution of Petro Feodosiyovych Gozhyk to the development of the Paleontological Society and the leading role in its successful activity is determined. Emphasis is placed on the significant organizational abilities of Petro Feodosiyovych, the depth and diversity of his scientific interests, as well as his excellent human qualities. The program of priority tasks of the Paleontological Society of NAS of Ukraine and the prospects of further paleontological research in Ukraine are outlined, which were developed under the leadership by P. F. Gozhyk.
Keywords: paleontology, President of the Paleontological Society, Ukraine.

ВСТУП

Палеонтологічні дослідження, зонування і кореляція осадових відкладів за різними викопними групами є основою стратиграфічних побудов, обґрунтування і встановлення етапів розвитку біосфери та світоглядного пізнавального процесу загалом. Сьогодні здобутки палеонтології використовуються у різних наукових галузях, що робить її інтегративною наукою. За останні десятиліття значно розши-

рилися дослідження систематики, номенклатури та еволюції нанопланктону, мікрофітопланктону, тинтинід, акритарх, граптолітів, форамініфер, конодонтів, остракод, брахіопод, молюсків, коралів, риб, рептилій, дрібних ссавців, макрофлори спор і пилку та ін. За даними їх вивчення встановлюються палеогеографічні, еволюційні і палеоекологічні критерії біостратиграфічного поділу осадових

Цитування: Сіренко О.А., Єфіменко В.І. Визначна роль академіка Петра Феодосійовича Гожики в діяльності Палеонтологічного товариства Національної академії наук України. Збірник наукових праць Інституту геологічних наук НАН України. 2021. Том 14, вип. 1. С. 33–54. <https://doi.org/10.30836/igs.2522-9753.2021.232464>.

Citation: Sirenko O.A., Yefimenko V.I., 2021. Prominent role of Academician Petro Feodosiyovych Gozhyk in activities of the Paleontological Society of National Academy of Sciences of Ukraine. Collection of scientific works of the Institute of Geological Sciences NAS of Ukraine. Vol. 14, iss. 1. Pp. 33–54. <https://doi.org/10.30836/igs.2522-9753.2021.232464>.

комплексів фанерозою, створюються місцеві і регіональні стратиграфічні схеми для геологічних карт нового покоління. Основною рушійною силою розвитку палеонтолого-стратиграфічних досліджень в Україні є Палеонтологічне товариство НАН України.

Довга і слава історія Палеонтологічного товариства пов'язана з іменами видатних вчених, котрі своїми працями зробили величезний внесок у розвиток світової науки. Серед цих імен навечно викарбовано ім'я академіка НАН України Петра Феодосійовича Гожика — видатного вченого, геолога, палеонтолога, біостратиграфа мезо-кайнозою, фахівця з регіональної геології, президента Палеонтологічного товариства НАН України, голови Національного стратиграфічного комітету України, заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки (1989, 2000), академіка НАН України, директора Інституту геологічних наук (ІГН) НАН України.

Петро Феодосійович все життя займався цікавою і благородною справою — сумлінно та віддано створював нове знання, відкривав таємниці природи. Та серед його численних наукових інтересів особливе місце займала палеонтологія. Він цілком був відданий їй і все життя присвятив їй. П. Ф. Гожик — визнаний дослідник прісноводних молюсків неоген-четвертинних відкладів півдня Східної Європи, яким присвячено його численні праці: «Прісноводные и наземные моллюски миоцена Правобережной Украины», «Понтичні прісноводні молюски півдня України і Молдови», «Прісноводные моллюски позднего кайнозоя юга Восточной Европы». Він встановив два нових роди, чотири підроди і 59 нових видів молюсків.

П. Ф. Гожик був третім президентом Палеонтологічного товариства НАН України з 2003 до 2021 р. Палеонтологічне товариство України було засновано на базі українських відділень Всесоюзного палеонтологічного товариства при Відділенні наук про Землю АН УРСР, набуло юридичного статусу у 1977 р. (постанова Президії АН УРСР від 14 липня 1977 р.) та впродовж майже 44 років свого існування здійснює плідну активну діяльність. Напрями діяльності Товариства неодноразово та докладно висвітлювались в попередніх публікаціях (Гожик та ін., 2017а, 2017б, 2018 та ін.). Основними з них є:

- наукові палеонтологічні дослідження різних викопних груп біоти докембрію — фанерозою України та інших регіонів;

- біостратиграфічні дослідження;
- координація та спрямування діяльності відділень та членів товариства;
- налагодження тісної співпраці академічної науки з виробництвом, сприяння поширенню та впровадженню рішень Національного стратиграфічного комітету серед виробничих геологічних організацій; розширення міжнародної співпраці;
- організація та проведення наукових конференцій та сесій Палеонтологічного товариства, у тому числі виїзних, з презентацією нових палеонтологічних матеріалів і результатів наукових досліджень та тематичними палеонтолого-стратиграфічними екскурсіями;
- видання збірників матеріалів сесій та конференцій;
- популяризація палеонтологічної науки та пропагування діяльності Палеонтологічного товариства НАН України;
- сприяння зберіганню та передачі до музеїв палеонтологічних колекцій, що становлять національне надбання України, проведення музейних екскурсій;
- захист геологічних пам'яток природи.

Інтегруючим центром Товариства є ІГН НАН України. У складі Товариства діють такі відділення: Київське, Львівське, Донбаське, Дніпропетровське, Харківське, Одеське. Органами управління Товариства є загальне розпорядче зібрання (сесія) та рада Палеонтологічного товариства НАН України. Видавничу діяльність здійснює редколегія Товариства.

Впродовж 18 років Петро Феодосійович сумлінно піклувався про Палеонтологічне товариство НАН України. А Товариство — це понад 100 фахівців палеонтологів, стратиграфів (це дійсні, почесні, а також зарубіжні члени). Він умів гуртувати людей. З великим завзяттям ініціював проведення щорічних сесій Палеонтологічного товариства НАН України, які є найбільшим палеонтолого-стратиграфічним форумом в Україні та одним з найбільших у Східній Європі. Вони відбуваються за участі іноземних фахівців, які завжди відзначають масштабність і високий рівень організації та проведення сесій, що відповідає світовим стандартам.

29 грудня 2020 р. палеонтологи та стратиграфи України втратили свого невтомного керманіча, наставника, соратника, однопумця, друга — Петра Феодосійовича Гожика.

**ОСНОВНІ ВІХИ ДІЯЛЬНОСТІ
ПАЛЕОНТОЛОГІЧНОГО ТОВАРИСТВА
ЗА ОСТАННІ 18 РОКІВ**

Усі грані непересічної особистості П. Ф. Гожика проявлялись у робочих моментах керівництва Палеонтологічним товариством та організації сесій Товариства. Він щороку ретельно готувався до них, обирав місце проведення, продумував усе до дрібниць, перевіряв особисто маршрути геологічних екскурсій та врешті зазвичай сам їх і проводив, був головним редактором, а часто і спонсором видання друкованих матеріалів сесій. Петро Феодосійович ніколи того не афішував, тому мало хто знав, що він кожного року зароблені ним за договорами кошти відкладав, збирав і витрачав на проведення сесій, дружніх вечерь, геологічних екскурсій.

Назва сесій та місце їх проведення зазвичай обирались, обговорювались та затверджувались на нарадах редколегії Товариства. Тематика завжди визначалась світовими тенденціями розвитку геологічної науки, поточним станом та перспективами розвитку палеонтології в Україні. Зазвичай на сесіях розглядались також матеріали досліджень палеонтолого-стратиграфічного спрямування різних регіонів України та поза її межами.

Кожна сесія Палеонтологічного товариства НАН України розпочиналась вітальним словом його президента — академіка Петра Феодосійовича Гожика та пленарним засіданням, на яке виносились найбільш актуальні та масштабні доповіді. Петро Феодосійович завжди був добре обізнаним про стан палеонтологічної науки України, її основні досягнення та важливі проблеми, що висвітлював у своїх доповідях і спрямовував діяльність Товариства та роботу сесій.

Далі робота сесії продовжувалась на секційних засіданнях. Під час сесії зазвичай працювали секції: «Докембрій — Палеозой», «Мезозой» та «Кайнозой», на яких презентувались усні та стендові доповіді учасників. У разі необхідності робота деяких секцій могла поєднуватись.

На підсумковому засіданні сесії заслуховувались доповіді кураторів секцій про їх роботу, обговорювались результати сесії та діяльність Товариства в цілому, приймались нові члени та резолюція.

На пленарних та секційних засіданнях панувала дружна та доброзичлива атмосфера, у той же час завжди відбувались наукові дискусії та обгово-

рення. І саме Петро Феодосійович сприяв такому формату проведення сесій (рис. 1).

Родзинкою сесій були геологічні екскурсії, під час яких учасники знайомились з геологією регіону та мали можливість відібрати зразки для подальших досліджень. На екскурсіях панувала дуже невимушена атмосфера та доброзичливе спілкування (рис. 2, 3). Петро Феодосійович вважав дуже важливим спілкування колег у неформальній обстановці на дружніх вечірках з нагоди відкриття чергових сесій, а також прекрасних польових обідах у рамках геологічних екскурсій. Саме під час таких зустрічей вирішувались гострі питання та наукові суперечки, зав'язувались нові наукові контакти, розкривались таланти учасників.

Петро Феодосійович докладав багато зусиль, щоб сесії проводились не тільки в Києві, але і за його межами, на базі провідних вищих навчальних закладів України у тих містах, де є осередки Палеонтологічного товариства. Метою такого вибору було розширення зв'язків наукової спільноти НАН України з представниками вузівської науки, популяризація палеонтолого-стратиграфічного напрямку досліджень серед майбутніх фахівців-геологів, а також підтримка і підвищення статусу палеонтологів у межах своїх установ. Часто пленарні засідання сесій знімали представники місцевих телекомпаній, потім на відповідних каналах виходили цікаві сюжети про Товариство, що знову ж таки сприяло підвищенню іміджу вищих навчальних закладів геологічного спрямування та мало значну просвітницьку місію.

Починаючи з 2003 р. президентом Палеонтологічного товариства П. Ф. Гожиком та секретарем Товариства (2003–2014 рр.) О. А. Сіренко відтворено традицію, перервану впродовж складних для української науки 90-х років ХХ ст.— видання Збірників наукових праць, які готувались до кожної сесії та містили повноцінні наукові статті з різних аспектів палеонтолого-стратиграфічних досліджень. Головним редактором збірників був П. Ф. Гожик. Петро Феодосійович докладав чимало зусиль, і це для нього було принципово, щоб матеріали сесій обов'язково були надруковані до початку роботи сесій. Збірник чітко структурований за певними розділами. Зазначені збірники увійшли до переліку фахових видань ДАК України. Обсяг видань був у межах 300–500 сторінок тексту, графічних матеріалів та палеонтологічних таблиць (рис. 4). Авторами статей збірників були як провідні вчені, так і молоді фахівці ІГН НАН

Рис. 1. Світлини пленарних засідань сесій Палеонтологічного товариства НАН України (2005–2014 рр.): а — доповідь доктора геол.-мін. наук В.І. Полетаєва на засіданні XXVIII сесії (м. Мелітополь, 2005 р.); б — відкриття XXIX сесії (Луганськ, 2006 р.); в — учасники засідання мезозойської секції Національного стратиграфічного комітету України, що відбулось в рамках XXIX сесії; г — доброзичлива атмосфера заключного засідання XXX сесії (Київ, 2007 р.); д — президент Товариства академік П. Ф. Гожик відкриває засідання XXXI сесії (Сімферополь, 2008 р.); ж — презентація книги про першого президента Товариства О.С. Вялова (доповідач — канд. геол.-мін. наук В.М. Палій) на відкритті XXXII сесії (Київ, 2009 р.); з — президент Товариства академік П. Ф. Гожик відкриває засідання XXIII сесії (Київ, 2011р.); и — обговорення доповіді під час засідання XXXIV сесії (Дніпропетровськ, 2012 р.); і — доповідь академіка П.Ф. Гожики на засіданні XXXIV сесії; ї — доповідь академіка П. Ф. Гожики на об'єднаному засіданні Міжнародної стратиграфічної наради і Палеонтологічного товариства (Київ, 2013 р.); й — доповідь голови Львівського відділення Товариства, професора Р.Й. Лещуха на засіданні XXXV сесії (Чинадієве, 2014); к — учасники сесії XXXV після пленарного засідання (польова база Львівського національного університету ім. Івана Франка, Чинадієве).

Fig. 1 Photos of the plenary sessions of the Paleontological Society of the National Academy of Sciences of Ukraine (2004–2014): а—the report of Doctor of Geol.-Min. Sciences V.I. Poletaev at the meeting of the XXVIII session (Melitopol, 2005); б—opening of the XXIX session (Luhansk, 2006); в—participants of the meeting of the Mesozoic section of the NSC of Ukraine, which took place within the XXIX session; г—friendly atmosphere of the closing of the XXX session (Kyiv, 2007); д—the President of the Paleontological Society Academician P.F. Gozhyk is opening the meeting of the XXXI session (Simferopol, 2008); ж—presentation of the book about the first President of the Paleontological Society O.S. Vyalov (the speaker is Candidate of Geological Sciences V.M. Paliy) at the opening of the XXXII session (Kyiv, 2009); з—the President of the Society Academician P.F. Gozhyk is opening the meeting of the XXIII session (Kyiv, 2011); и—the report of Academician P.F. Gozhyk at the meeting of the XXXIV session; і—the report of Academician P.F. Gozhyk at the joint meeting of the International Stratigraphic Meeting and the Paleontological Society (Kyiv, 2013); й—the report of the Head of the Lviv Department of the Society, Professor R. Leschukch at the meeting of the XXXV session (Chinadiyeve, 2014); к—participants of session XXXV after the plenary session (the field base of LNU, Chinadiyeve).

Рис. 2. Світлини геологічних та загальноосвітніх екскурсій, що відбувалися в рамках сесій Палеонтологічного товариства НАН України (2004–2014 рр.): а — учасники польової екскурсії з геології Криму; б — учасники екскурсії на відслонення мезозойських відкладі Луганщини; в — палеогенові відклади біля с. Осипове (Луганщина); г — заповідник «Кам'яна Могила» поблизу Мелітополя; д — учасники екскурсії в Національний музей-діораму «Битва за Київ в 1943 р.» (Нові Петрівці під Києвом); ж — П. Ф. Гожик серед українських та російських мікропалеонтологів у ботанічному саду Таврійського національного університету; з — колеги і друзі: академіки НАН України П. Ф. Гожик, Л. Г. Руденко та доктор геол. наук Ю. Б. Гладенков (РАН) на польовій екскурсії з геології Криму; и — відбір зразків з мезозойських відкладів (Приборжавський кар'єр, Українські Карпати); і — доброзичлива зустріч на польовій базі Мелітопольського державного педагогічного інституту; ї — вивчення четвертинних відкладів під час геологічної екскурсії узбережжям Молочного лиману (Запорізька область); й — віце-президент Товариства В. Ю. Зосимович проводить геологічну екскурсію на розрізи палеоген-неогенових відкладів біля с. Нові Петрівці (Київська область); к — президент товариства П. Ф. Гожик завжди доброзичливий та відкритий до спілкування; л — вивчення розрізу палеозойських відкладів під час геологічної екскурсії в Карпати (Л. І. Константиненко); м — польова екскурсія в Карпати; н — організатори геологічної екскурсії в Приборжавський кар'єр Г. І. Гоцанюк та І. В. Шайнога (Львівський національний університет ім. Івана Франка).

Fig. 2. Photos of geological field trips and general educational excursions held within the sessions of the Paleontological Society of the National Academy of Sciences of Ukraine (2004–2014): а — participants of the Crimean geological field trip; б — participants of the geological field trip to the outcrops of Mesozoic deposits of the Luhansk region; в — Paleogene deposits near the village Osipove (Luhansk region); г — «Kamyana Mohyla» nature reserve near Melitopol; д — participants of the excursion to the National museum-preserve «Battle of Kyiv in 1943» (Novyi Petrivtsi, Kyiv region); ж — P.F. Gozhyk among the Ukrainian and Russian micropaleontologists in the Botanical Garden of Vernadsky Taurida National University; з — colleagues and friends: academicians of the NAS of Ukraine P.F. Gozhyk, L.G. Rudenko and Doctor of Geological Sciences Yu.B. Gladenkov on the Crimean geological field trip; и — sampling from Mesozoic sediments (the Pryborzhavsky quarry, the Ukrainian Carpathians); і — friendly meeting on the field base of Melitopol State Pedagogical Institute; ї — studying of Quaternary sediments during the geological field trip along the coast of the Molochny estuary (Zaporizhzhya region); й — the vice-president of the Paleontological Society V. Yu. Zosimovich is leading a geological excursion to the sections of Paleogene-Neogene sediments near the village of Novyi Petrivtsi (Kyiv region); к — the President of the Paleontological Society P. F. Gozhyk is always friendly and open to communication; л — studying of the outcrop of Paleozoic sediments during a geological field trip to the Carpathians (L. I. Konstantinenko); н — the organizers of the geological excursion to the Pryborzhavsky quarry G.I. Gotsanyuk and I.V. Shaynoha (Ivan Franko National University of Lviv).

Рис. 3. Світлини геологічних та загальноосвітніх екскурсій, що відбувалися в рамках сесій Палеонтологічного товариства НАН України (2007–2014 рр.): а – учасники геологічної екскурсії на розрізи мезозойських відкладів Українських Карпат; б – доброзичлива зустріч президента Палеонтологічного товариства НАН України П. Ф. Гожики та голови Палінологічної комісії РАН Н. С. Боліховської під час геологічної екскурсії Міжнародної стратиграфічної наради (Київська область); в – Т. Г. Деркач (Запорізький краєзнавчий музей) проводить екскурсію на о-ві Хортиця; г – учасники XXXI сесії Палеонтологічного товариства перед поїздкою на геологічні розрізи Криму; д – Національний історико-культурний заповідник Хортиця; ж – зустріч ветеранів Палеонтологічного товариства – професора І. М. Барга та мікропалеонтолога Л. П. Гончарук під час геологічної екскурсії на розрізи кайнозойських відкладів Київщини; з – учасники сесії під час екскурсії до музею історії Українського козацтва; и – учасники геологічної екскурсії на розрізи кайнозойських відкладів Київщини; і – президент та віце-президент Палеонтологічного товариства П. Ф. Гожик і Ю. В. Зосимович всі питання завжди вирішували разом (геологічна екскурсія в рамках Міжнародної стратиграфічної конференції); ї – спілкування колег у неформальній обстановці завжди корисно (під час геологічної екскурсії вздовж узбережжя Київського моря); к – учасники XXXIV сесії під час історико- краєзнавчої екскурсії (Запорізька область).

Fig. 3. Photos of geological field trips and general educational excursions held within the sessions of the Paleontological Society of the National Academy of Sciences of Ukraine (2007–2014): а – the participants of the geological field trip to the sections of the Mesozoic deposits of the Ukrainian Carpathians; б – friendly meeting of the President of the Paleontological Society P.F. Gozhyk and the Head of the Palynological Commission of RAS N.S. Bolikhovska during the geological field trip of the International Conference on Stratigraphy (Kyiv region); в – T.G. Derkach (Zaporizhzhya Regional Lore museum) is leading an excursion on the Khortytsia Island; г – the National Reserve Khortytsia; ж – meeting of veterans of the Paleontological Society of professor I.M. Barg and micropaleontologist L.P. Goncharuk during a geological field trip to the sections of the Cenozoic deposits of the Kyiv region; з – the participants of the session during the excursion to the Zaporizhzhian Cossacks History Museum; и – participants of the geological field trip to the sections of the Cenozoic deposits of the Kyiv region; і – the President and the vice-president of the Paleontological Society P.F. Gozhyk and V. Yu. Zosimovich always solved all questions together (the geological field trip within the framework of the International Conference on Stratigraphy); ї – communication of colleagues in the informal setting is always useful (the geological field trip along the coast of the Kyiv Sea); к – participants of the session during the historical and local lore excursion (Zaporizhzhya region).

Рис. 4. Наукові видання Палеонтологічного товариства НАН України 2003–2019 рр.

Fig. 4. Scientific publications of the Paleontological Society of NAS of Ukraine 2003–2019.

України, Інституту зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України, Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного, Інституту географії НАН України, Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна, Інституту геології і геохімії горючих копалин НАН України, Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, Національного університету «Києво-Могилянська академія», Львівського національного університету ім. Івана Франка, Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, Дніпропетровського національного університету ім. Олеся Гончара, Криворізького національного технічного університету, Одеського національного університету ім. І.І. Мечнікова, Луганського національного педагогічного університету ім. Тараса Шевченка, Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Богдана Хмельницького, Державного природознавчого музею НАН України (Львів), Національного науково-природничого

музею України (Київ), Запорізького обласного краєзнавчого музею. Обов'язковою складовою збірників були статті біостратиграфів науково-виробничих інститутів та виробничих геологічних організацій: Українського геологорозвідувального інституту (УкрДГРІ), Львівського та Дніпропетровського відділень УкрДГРІ, ДП «Наука Нафтогаз» НАК Нафтогаз України, ДП «Західукргеологія», КП «Південьукргеологія», ДП «Північгеологія», КП «Південькогеоцентр», Рівненської ГРЕ, Ковельської геологічної експедиції, Севастопольської гідрогеологічної партії. Збірники завжди користувались популярністю у іноземних колег і містили значну кількість статей, представлених науковцями Геологічного та Палеонтологічного інститутів РАН, Інституту океанології РАН, Інституту геології рудних родовищ, петрографії та геохімії РАН, Державного геологічного музею ім. В.І. Вернадського, Московського

державного університету ім. М. В. Ломоносова, Воронежського державного університету, Інституту нафтогазової геології СВ РАН, Інституту геології та геохімії Урв РАН, Білоруського державного університету, Інституту геохімії і геофізики НАН Білорусі, Інституту геології та сейсмології та Інституту географії Молдови, Придністровського державного університету, Музею природної історії (Сербія), Музею Землі Польської академії наук (Варшава), Інституту геологічних наук Польської академії наук, університету Пол Сабатьєр (Тулуза, Франція), Фукуока університету (Японія).

На жаль, з 2011 р. фінансування наукових досліджень в Україні значно скоротилось, і Палеонтологічне товариство вже не могло дозволити собі щорічно випускати величезні томи збірників. Голова Товариства не хотів підвищувати ціну за публікацію (вона була чисто символічною), оскільки вважав, що видання повинно бути доступним для молодих фахівців, які є найбільш фінансово незахищеними. До кожної сесії готувались матеріали доповідей, але повідомлення подавались у стислому вигляді (див. рис. 4). Петро Феодосійович і в такій ситуації знайшов вихід. З 2010 р. в ІГН НАН України зареєстровано періодичне фахове видання Інституту геологічних наук — Збірник наукових праць, в якому друкувались статті з різних аспектів геологічних досліджень. З 2011 р. у зазначених збірниках в якості повноцінних статей почали друкуватись доповіді палеонтологів та стратиграфів, що були заслухані на засіданнях сесій. Ця традиція збережена і понині.

У 2003–2007 рр. на сесіях Палеонтологічного товариства основний акцент було зроблено на розгляді теоретичних питань біостратиграфії, обговорювались також філогенетичні аспекти палеонтологічних досліджень, питання систематики різних груп викопних організмів, а також широко були представлені нові фактичні матеріали з палеонтологічної характеристики відкладів фанерозою України та суміжних регіонів.

Зокрема, в рамках XXVI сесії «Теоретичні та прикладні аспекти сучасної біостратиграфії фанерозою України» (Київ, ІГН НАН України, 2003 р.) висвітлено як загальні, теоретичні питання біостратиграфії, так і її прикладні аспекти. Наукова програма пленарного засідання розпочалась доповіддю П. Ф. Гожика (співавтор Н. В. Маслун) «Методичні аспекти стратиграфічних досліджень в нафтогазоносних регіонах». У доповіді окреслено специфіку стратиграфічних досліджень в нафтога-

зоносних регіонах, акцентовано увагу на перевагах комплексних досліджень: палеонтологічних, літологічних, геолого-геофізичних для стратиграфії відкладів нафтогазоносних регіонів. Показана важлива роль мікропалеонтологічних досліджень у зазначеному комплексі. На прикладі вивчення відкладів північно-західного шельфу Чорного моря, з якими пов'язані перспективи пошуків вуглеводнів, що планомірно проводяться багато років в ІГН НАН України, показана перспективність проведення літолого-біостратиграфічних досліджень з метою з'ясування хроностратиграфічної структури мезо-кайнозойського осадового комплексу, встановлення історико-геологічних типів вуглеводневих комплексів, побудови літофаціальної моделі формування кайнозойських відкладів, відтворення еволюції осаждонакопичення північно-західного шельфу Чорного моря. Обгрунтовано важливість стратиграфічних досліджень для підвищення економічної ефективності геологічних робіт та окреслено шляхи суттєвого зниження вартості пошуково-розвідувальних робіт, особливо в складних за геологічною будовою регіонах. Акцентовано увагу на недооціненості ролі фундаментальних досліджень у практиці геологічних досліджень та запропоновано низку заходів, що можуть забезпечити розвиток фундаментальних стратиграфічних досліджень в Україні.

На сесії обговорювались як філософські аспекти стратиграфічних побудов, так і практичні питання, зокрема про підвищення рівня стратиграфічного забезпечення геологічного картування, а також філогенетичні аспекти палеонтологічних досліджень, питання систематики різних груп викопних організмів, методичні аспекти стратиграфічних досліджень та критерії кореляції різнофаціальних відкладів, питання етапності розвитку різних палеонтологічних груп. Представлено матеріали з обгрунтування обсягу та віку стратонів за результатами палеонтологічних досліджень (Теоретичні..., 2003).

У рамках сесії відбулась геологічна екскурсія на розрізі Канівщини. Науковий супровід екскурсії здійснено доктором геол.-мін. наук, віце-президентом Палеонтологічного товариства В. Ю. Зосимовичем та кандидатами геол.-мін. наук В. П. Гриценком та Л. І. Константиненком.

Варто зазначити, що Петро Феодосійович Гожик надзвичайно відповідально ставився до вшанування пам'яті визначних вчених, фундаторів напряму палеонтолого-стратиграфічних досліджень в Україні та завжди широко популяризу-

вав здобутки засновників палеонтологічних шкіл різних спрямувань. Тому в рамках сесій значне місце належало саме доповідям, присвяченим величезному доробку знаних палеонтологів та стратиграфів України. Так, XXVII сесія «Проблеми стратиграфії фанерозою України» (Львів, геологічний факультет Львівського національного університету ім. Івана Франка, 2004 р.) була присвячена пам'яті засновника Палеонтологічного товариства НАН України та його першого президента — академіка НАН України О.С. Вялова. Значна частина доповідей на сесії стосувалась спогадів про Олега Степановича, його колег та учнів. Зокрема, висвітлювався його внесок у палеонтологічну науку та розбудову Палеонтологічного товариства, акцентувалась увага на людських якостях Олега Степановича та його впливі на формування цілої плеяди українських палеонтологів.

Наукові доповіді на сесії були присвячені методичним та методологічним аспектам біостратиграфії пізнього докембрю, палеозою, мезозою та кайнозою України та суміжних регіонів. Також репрезентовані матеріали з біостратиграфії фанерозойських товщ за різними групами викопних організмів. У плані тематики сесії Петром Феодосійовичем була зроблена програмна доповідь «Проблеми стратиграфії фанерозою України», в якій окреслено основні напрями розвитку сучасної стратиграфії. Висвітлено основні проблеми стратиграфії, які повинні бути вирішені з метою наукового та методичного забезпечення регіональних досліджень, зокрема для виконання робіт у рамках програми «Держгеолкарта-200». Визначено проблеми стратиграфії загального, регіонального, місцевого рівнів. Обґрунтовано необхідність створення нової редакції Стратиграфічного кодексу України з урахуванням нових даних та міжнародних стандартів. У доповіді приділено багато уваги проблемам стратиграфії мезозойських та кайнозойських відкладів різних регіонів України та запропоновано шляхи їх вирішення. Акцентовано увагу на тому, що величезний доробок українських дослідників — палеонтологів та біостратиграфів значно випереджає потреби геологічних пошукових робіт, але ще досить обмежено реалізується при геологічному картуванні. Наголошено на перспективності палеонтолого-стратиграфічних досліджень при створенні детальної історії біосфери та з'ясуванні особливостей її розвитку, що може у подальшому слугувати важливим підґрунтям

як для палеогеографічних реконструкцій, так і для практичної геології (Проблеми..., 2004).

Прекрасним завершальним акцентом сесії була оглядова екскурсія з геології Карпатського регіону, проведена співробітниками кафедри історичної геології та палеонтології геологічного факультету Львівського національного університету під керівництвом професора, доктора геол.-мін. наук Р.Й. Лещуха (див. рис. 2, л, м).

У рамках XXVIII сесії «Біостратиграфічні критерії розчленування та кореляції відкладів фанерозою України», що відбулась у 2005 р. у м. Мелітополь на базі Мелітопольського державного педагогічного університету, на пленарному засіданні П.Ф. Гожиком зроблено доповідь, присвячену пам'яті свого вчителя, академіка АН УРСР В.Г. Бондарчука. У доповіді репрезентовано широке коло наукових інтересів Володимира Гавриловича, які охоплювали геотектоніку, четвертинну геологію, палеонтологію, стратиграфію, геоморфологію, палеогеографію, геологію корисних копалин. Охарактеризовано доробок В.Г. Бондарчука для палеонтолого-стратиграфічних досліджень четвертинних відкладів України. Акцентовано увагу на створенні В.Г. Бондарчуком нового теоретичного напрямку досліджень в геологічній науці — тектоногенії та вченні про тектоносферу, а також на величезній роботі з популяризації геологічних знань. На сесії були заслухані також доповіді, присвячені 100-річчю видатного дослідника фауни України, академіка АН УРСР Івана Григоровича Підоплічка та 75-річчю з дня народження відомого дослідника — палеонтолога та зоолога, академіка НАН України Вадима Олександровича Топачевського. У зазначених доповідях розглянуто внесок дослідників у розвиток палеонтологічної науки, їх науково-організаційну та педагогічну роботу. У наукових доповідях висвітлено широке коло питань з біостратиграфічного розчленування палеозойських, мезозойських та кайнозойських відкладів України та суміжних територій, а також представлені результати палеонтологічних досліджень для палеогеографічних та палеокліматичних реконструкцій (Біостратиграфічні..., 2005).

Петро Феодосійович завжди прикладав багато зусиль для того, щоб польові екскурсії, які проводились у рамках сесій, мали не тільки наукове значення, але і загальноосвітнє та історичне. У цьому плані цікавим було ознайомлення учасників сесії з державним історико-археологічним

музеєм-заповідником «Кам'яна Могила» (див. рис. 2, г, к).

У рамках сесії також відбулась цікава геологічна екскурсія «Берегові відслонення Молочного лиману», прекрасно організована доцентом Мелітопольського державного педагогічного інституту Л. М. Даценко, під час якої учасники ознайомились з розрізами четвертинних відкладів. Науковий супровід екскурсії здійснено за участі тодішнього голови Четвертинної комісії Стратиграфічного комітету України Б. Д. Возгріна (див. рис. 2, і, ї).

У 2006 р. у Луганську відбулась ХХІХ сесія «Проблеми палеонтології та біостратиграфії протерозою і фанерозою України», присвячена пам'яті доктора геол.-мін. наук, видатного палеонтолога-палеофлориста О. П. Фісуненка. У доповідях розглянуто внесок Олега Петровича в стратиграфічні дослідження, формування палеофітогеоценологічного напрямку, у вирішення теоретичних та методологічних питань стратиграфії. На пленарних та секційних засіданнях розглядалися питання віку стратонів, їх обсягу та обґрунтуванню їх границь. Обговорювались дискусійні питання регіональних та міжрегіональних кореляцій різнофаціальних відкладів (Проблеми..., 2006).

У рамках сесії відбулось засідання Мезозойської комісії Національного стратиграфічного комітету України (див. рис. 1, в).

Багато яскравих вражень отримали учасники сесії від геологічної екскурсії на палеогенові та мезозойські відклади Луганщини, організованої співробітниками Луганського національного педагогічного університету під керівництвом кандидата геол.-мін. наук М. І. Удовиченка (див. рис. 2, б, в). Під час цієї екскурсії палеонтологи відібрали багато зразків для подальших досліджень, які були представлені на майбутніх сесіях та опубліковані у фахових виданнях ДАК.

Дуже представницькою була ювілейна ХХХ сесія «Палеонтологічні дослідження в Україні: історія, сучасний стан та перспективи» (Київ, 2007 р.), присвячена пам'яті почесного президента Палеонтологічного товариства, доктора геол.-мін. наук, професора Ю. В. Тесленка. Розпочалось пленарне засідання фундаментальною доповіддю П. Ф. Гожики, в якій розглянуті здобутки стратиграфів та палеонтологів України за останні 30 років діяльності Товариства. У доповіді детально висвітлені основні досягнення у галузі стратиграфічних, малакологічних, палеоботанічних, мікропалеонтологічних досліджень, репрезентовані

монографічні видання за авторством українських палеонтологів та стратиграфів. Розглянуто сучасний стан палеонтолого-стратиграфічних досліджень в Україні та перспективні напрями подальших досліджень.

На пленарному засіданні була також заслухана доповідь учнів Юрія Володимировича Тесленка (С. В. Сябряй, О. А. Сіренко, С. О. Молчанова) про його наукову та педагогічну діяльність. Репрезентовано основні наукові здобутки дослідника у галузі палеонтології, біостратиграфії, теоретичних основ стратиграфічних досліджень, палеокліматології та палеофлористики. Акцентовано увагу на внеску Юрія Володимировича у розбудову Палеонтологічного товариства НАН України, яке він очолював з 1989 по 2002 р.

На сесії розглядалось широке коло фундаментальних наукових проблем. Зокрема, на пленарних засіданнях були заслухані такі програмні доповіді, як «Проблеми стратиграфії початку ХХІ века. Биосферная стратиграфия» (доктор геол.-мін. наук Ю. Б. Гладенков, ПН РАН), «Структура кайнотетиса Восточно-Европейской платформы» (доктор геол.-мін. наук В. Ю. Зосимович, ІГН НАН України). Значний інтерес становила доповідь російських дослідників, представлена доктором геол.-мін. наук С. В. Поповим (ПІН РАН) «Мессинские события в Средиземноморье и Восточном Паратетисе» та фундаментальне дослідження члена-кореспондента НАН України В. М. Семененка і доктора геол.-мін. наук Д. П. Хрущова (ІГН НАН України) «Понт мессинский». Живий інтерес та обговорення викликала багатопланова доповідь доктора геол.-мін. наук О. К. Щоголева (ІГН НАН України) «О многоаспектности меганауки палеонтологии и путях ее развития в Украине». Значна частина доповідей була присвячена історії палеонтолого-стратиграфічних досліджень в Україні та суміжних регіонах, а також шляхам та перспективам їх подальшого розвитку. На секційних засіданнях обговорювались питання датування стратонів за палеонтологічними даними, міжрегіональних кореляцій на підставі палеонтологічних даних, результатів мікропалеонтологічних досліджень. Низка доповідей стосувалась розвитку музейної справи в Україні (зокрема збереженню та наповненню палеонтологічних та геологічних експозицій). Доволі представницьким був блок доповідей, присвячених пам'яті видатних вчених — стратиграфів та палеонтологів (Палеонтологічні..., 2007).

Загалом сесія була однією з найбільш представницьких як за кількістю доповідей (була заслухана 91 доповідь, у тому числі 7 пленарних та 84 секційних), так і за складом учасників. Найбільш численною була Кайнозойська секція (за два дні роботи було заслухано та обговорено 47 доповідей).

У роботі сесії брали участь палеонтологи і біостратиграфи всіх осередків Товариства — Києва, Львова, Дніпропетровська, Харкова, Луганська, Мелітополя, Одеси, з усіх профільних науководослідних інститутів НАН України та представники університетської науки, фахівці природничих музеїв і геологічних організацій. Численною була делегація російських дослідників з провідних наукових інститутів та університетів (Геологічного інституту РАН, Палеонтологічного інституту РАН, Інституту океанології РАН, Державного геологічного музею ім. В. І. Вернадського РАН, Воронежського державного університету). Цікаві доповіді представили вчені Білоруського державного університету та Інституту геохімії і геофізики НАН Білорусі, Музею природної історії Сербії, Інституту геології та сейсмології Молдови, Інституту географії АН Молдови, Інституту геології НАН Азербайджану, Інституту геологічних наук Польської академії наук.

Враховуючи кількість репрезентованих доповідей, сесія була також однією з найтриваліших — напружена робота продовжувалась п'ять днів. Прекрасним фіналом сесії була геологічна екскурсія на розріз кар'єру поблизу с. Нові Петрівці, де відслонюються палеогенові та неогенові відклади, блискуче проведена доктором геол.-мін. наук В. Ю. Зосимовичем (див. рис. 3, и, і).

З початку 2000-х років в Україні активізувались роботи з побудови геологічних карт масштабу 1:200 000 за програмою «Держгеолкарта—200». Всі палеонтологи України активно підключились до цих досліджень. Відповідно, за останні роки зібралась велика кількість нового фактичного матеріалу з характеристики фанерозойських відкладів України. Певні зміни відбулись також у Міжнародній стратиграфічній шкалі фанерозойських відкладів. Виникла необхідність створення нових та модернізації і деталізації вже існуючих стратиграфічних схем фанерозойських відкладів України, а також кореляції їх з Міжнародною стратиграфічною шкалою. У зв'язку з новими викликами і тематика сесій Палеонтологічного товариства 2008–2014 рр. мала відповідне спрямування. Зокрема, в якості теми XXXI сесії, що відбулась у м. Сімферополь у 2008 р., запро-

поновано «Біостратиграфічні основи побудови стратиграфічних схем фанерозою України». Місце проведення сесії вибране також не випадково, оскільки Крим є страторегіоном для мезо-кайнозойських відкладів. Тематика заслуханих на сесії доповідей стосувалась проблем обґрунтування віку регіональних стратонів та їх границь за різними групами фауни та флори, проблемам біостратиграфії фанерозойських відкладів у межах окремих регіонів України та суміжних територій. Звичайно, що значна частина доповідей була присвячена біостратиграфії мезо-кайнозойських відкладів Криму. Як завжди, представницьким був палеонтологічний блок досліджень, у межах якого розглядалися питання морфології, номенклатури та таксономії. Значний інтерес становили доповіді про творчий доробок видатних вчених — палеонтологів та стратиграфів (Біостратиграфічні..., 2008).

Окрасою сесії стала оглядова екскурсія на геологічні пам'ятки Криму, організована співробітниками Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського під керівництвом Б. О. Вахрушева (див. рис. 2, а, з; рис. 3, г). Прекрасними доповненнями до зазначеної екскурсії були прогулянки набережною Алушти та університетським ботанічним садом (див. рис. 2, ж).

У рамках роботи XXXII сесії «Викопна фауна і флора України: палеоекологічний та стратиграфічний аспекти», що відбулась у 2009 р. у м. Київ на базі ІГН НАН України, розглянуті номенклатурні питання, видовий склад та особливості комплексів органічних решток для вирішення завдань стратиграфії, висвітлені питання геологічної історії басейнів, палеоекологічні реконструкції, а також матеріали монографічних описів нових знахідок органічних решток. Представлені цікаві матеріали з нових напрямів палеонтологічних досліджень, зокрема бактеріальної палеонтології. В рамках пленарного засідання репрезентовано книгу про першого президента Палеонтологічного товариства України О. С. Вялова (доповідачі В. М. Палій та С. О. Вялова). Особливий інтерес та обговорення викликала фундаментальна доповідь П. Ф. Гожика «Принципи побудови регіональної стратиграфічної схеми четвертинних відкладів Азово-Чорноморського регіону», у якій була репрезентована схема та детально охарактеризовані принципи її побудови.

Родзинкою сесії стала геологічна екскурсія на розрізи палеогенових та неогенових відкладів Київщини, яку блискуче провів віце-президент

Палеонтологічного товариства, доктор геол.-мін. наук В. Ю. Зосимович (див. рис. 2, й; рис. 3, ж).

Значний інтерес для всіх учасників сесії викликала також відвідування воєнно-історичного музею-діорами «Битва за Київ», розташованого у с. Нові Петрівці під Києвом (див. рис. 2, д). У музеї представлено понад 10 тис. реліквій та матеріалів, пов'язаних з подіями оборони Києва 1941 р. та звільнення столиці України у 1943 р. Нікого з учасників сесії не залишила байдужим діорама довжиною 27 м, а також виставка бойової техніки того часу, розташована біля музею.

Як вже зазначалось, до кожної сесії видавався збірник наукових праць, що мав назву сесії. Хотілося б акцентувати увагу на статті, якою розпочинався збірник, присвячений сесії, що характеризувалась вище. Це була дуже глибока та змістовна праця П. Ф. Гожики про фундатора мікропалеонтологічної школи, засновника та першого директора ІГН НАН України, фундатора Академії наук України, організатора геологічного музею в м. Київ та Центрального Волинського музею в м. Житомир, академіка АН України Павла Аполлоновича Тутковського (до 150-річчя з дня його народження). У статті було детально охарактеризовано весь спектр широких наукових інтересів та здобутків дослідника, акцентовано увагу на колосальному внеску вченого у розвиток палеонтологічних досліджень. У другій частині статті Петром Феодосійовичем репрезентовано розвиток ідей П. А. Тутковського науковцями ІГН НАН України, представлена історія кожного з відділів палеонтолого-стратиграфічного напрямку досліджень: стратиграфії та палеонтології палеозойських, мезозойських та кайнозойських відкладів. Акцентовано увагу на значному внеску фундаторів цих відділів у розвиток науки та репрезентовано наукові здобутки палеонтологів та стратиграфів Інституту. У статті також охарактеризовані основні напрями стратиграфічних та палеонтологічних досліджень, які розвиваються в ІГН НАН України та потребують подальшого розвитку у майбутньому (Викопна..., 2009). До сесії були підготовлені ілюстративні стенди з фотографіями про сесії, що відбувались за останнє десятиріччя, на яких були відображені яскраві моменти засідань та геологічних екскурсій (див. рис. 1, ж).

Вибір теми XXXIII сесії Палеонтологічного товариства «Проблеми стратиграфії і кореляції фанерозойських відкладів України», що відбулась в 2011 р. у м. Київ (ІГН НАН України) був обумовлений необхідністю створення надійної

палеонтологічної основи для модернізованих стратиграфічних схем фанерозойських відкладів України. На сесії обговорювались дискусійні питання біостратиграфії, багато доповідей стосувалось виділення біозональних підрозділів, доповідались нові матеріали з біостратиграфії фанерозойських відкладів окремих регіонів України, обговорювались питання кореляції віддалених одновікових розрізів, порушувались філогенетичні, номенклатурні та методичні питання. Були представлені матеріали про знахідки нових викопних організмів (морських ссавців, рептилій), які доповнюють палеонтологічну базу даних України.

Тематикою сесії була обумовлена і програмна доповідь П. Ф. Гожики зі співавторами «Методологія створення стратиграфічних схем осадових басейнів», у якій розглянуто основи системно-стратиграфічної методології. Акцентовано увагу на важливості переінтерпретації первинної геологічної інформації з урахуванням нових матеріалів при створенні стратиграфічних схем нового покоління. Показана роль мікропалеонтологічного методу для біостратиграфічних досліджень. Охарактеризовано значення окремих груп палеонтологічних решток для вирішення стратиграфічних завдань. Визначено роль біостратиграфічного методу в структурі стратиграфічних досліджень. Репрезентовано результати зіставлення основних нафтогазоносних породних комплексів (палеоценового, еоценового, майкопського, неогенового) з відповідними стратонами подібних родовищ Альпійського складчастого поясу (Проблеми..., 2011).

Петро Феодосійович завжди цікавився проблемами освітан, надаючи консультативну допомогу та всебічну підтримку. На сесії обговорювалось важливе питання про незадовільний стан палеонтологічної освіти в Україні внаслідок впровадження нових галузевих стандартів у геологічній освіті. У рішеннях сесії зафіксована необхідність підготовки клопотання до Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України відносно уведення до переліку нормативних навчальних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки «Палеонтології» як самостійної навчальної дисципліни, виокремивши її з курсу «Історична геологія з основами палеонтології».

У рамках сесії відбулось об'єднане засідання четвертинних комісій України та Росії, присвячене питанням пониження нижньої границі квартеру. На засіданні була заслухана доповідь П. Ф. Гожики про позицію українських вчених стосовно цього

питання. Член бюро Четвертинної комісії Росії кандидат геол.-мін. наук, завідувач лабораторії четвертинних відкладів ГІН РАН О. С. Тесаков проінформував про різні точки зору, що преважують серед російських дослідників стосовно рішення Міжнародного стратиграфічного комітету відносно пониження нижньої границі квартеру до рівня 2,58 млн років. У результаті обговорення було запропоновано сформувані спільне рішення стосовно недоцільності пониження границі квартеру до рівня 2,58 млн років у стратиграфічних шкалах Росії та України та скерувати це рішення до національних стратиграфічних комітетів обох країн.

Суто стратиграфічну спрямованість мала XXXIV сесія «Палеонтологічні дослідження в удосконаленні стратиграфічних схем фанерозойських відкладів», що відбулась у 2012 р. у м. Дніпропетровськ на базі геолого-географічного факультету Дніпропетровського національного університету ім. Олеса Гончара. Сесія була присвячена пам'яті відомого малаколога, фахівця в галузі історичної геології, палеонтології, стратиграфії, палеогеографії, доктора геол.-мін. наук, професора Ігоря Мусійовича Барга, який відійшов у вічність наприкінці 2011 р. Ігор Мусійович був головою Дніпропетровського відділення Палеонтологічного товариства та беззмінним учасником усіх сесій Палеонтологічного товариства. Доповідь декана факультету, кандидата геол.-мін. наук В. В. Богдановича була присвячена численним науковим здобуткам Ігоря Мусійовича, а також його роботі в якості редактора карт «Держгеолкарти-200», експерта ДАК України та прекрасного викладача, який користувався беззаперечним авторитетом у студентів. А. С. Андрєєва-Григорович детально охарактеризувала величезний науковий здобуток відомого стратиграфа-малаколога, знавця неогенових відкладів Південної України, члена-кореспондента НАН України В. М. Семененка, який відійшов у засвіти на початку 2012 р.

Наукова програма сесії розпочалась доповіддю П. Ф. Гожика «Про створення нової редакції Стратиграфічного кодексу України», у якій були сформульовані принципи його побудови та основні відмінності від попередніх видань. Загалом значна частина доповідей, представлених на сесії, мала стратиграфічне спрямування. Зокрема, були розглянуті актуальні питання біостратиграфії, наведені нові палеонтологічні матеріали стосовно уточнення віку окремих стратонів, представлені

модифіковані стратиграфічні схеми фанерозойських відкладів, а також репрезентовані матеріали про нові місцезнаходження фауни та флори (Палеонтологічні..., 2012).

На жаль, погодні умови не сприяли проведенню геологічної екскурсії, що була запланована, але поїздка на острів Хортиця — місце козацької історії повністю компенсувала відсутність екскурсії та залишила неперевершені враження у всіх учасників сесії (див. рис. 3, в, д, з, к).

У вересні 2013 р. у Києві ІГН НАН України спільно з Європейською асоціацією геологів, Спілкою геологів України, Інститутом Тутковського та Палеонтологічним товариством проведено міжнародну нараду «Стратиграфія осадових порід верхнього протерозоя і фанерозоя». На пленарних та секційних засіданнях розглянуто широке коло питань біозональної стратиграфії, методики досліджень, співвідношення регіональних шкал з Міжнародною стратиграфічною шкалою, тенденцій в розвитку теоретичних основ стратиграфії, а також проблем стратиграфії окремих регіонів.

Науковий блок пленарних доповідей розпочав П. Ф. Гожик за результатами фундаментального дослідження «Стратиграфические схемы верхнего протерозоя и фанерозоя Украины». Практично всі палеонтологи України взяли участь у цьому масштабному форумі. У доповідях були представлені узагальнення багаторічних палеонтолого-стратиграфічних досліджень (Стратиграфія..., 2013).

Загалом у роботі наради взяло участь понад 120 учасників практично з усіх наукових і наукововиробничих центрів України та Росії. У складі учасників були також представники Білорусі, Башкортостану, Азербайджану.

Незабутні враження отримали учасники наради під час геологічної екскурсії на палеоген-неогенові відклади Київщини, яку фахово провів віце-президент Палеонтологічного товариства, доктор геол.-мін. наук В. Ю. Зосимович (див. рис. 3, б, і).

У 2014 р. на базі кафедри історичної геології та палеонтології Львівського національного університету ім. Івана Франка була проведена XXXV сесія Палеонтологічного товариства НАН України (Чинадієве, польова база Львівського університету). На сесії розглянуті як фундаментальні проблеми сучасної палеонтологічної науки — взаємозв'язок змін біоти та геологічних подій глобального рівня, так і актуальні питання сучасної геологічної

освіти (Еволюція..., 2014). Зокрема, у рішенні сесії відзначено вкрай незадовільний стан палеонтологічної освіти в Україні. Підготовлено лист-звернення до Робочої групи Міністерства освіти та науки України з розробки галузевого стандарту вищої освіти про значення палеонтології у навчальному процесі та необхідність збереження палеонтології у блоці нормативних дисциплін професійного спрямування для фахівців геологічного профілю. Активну участь у роботі пленарних та секційних засідань, а також геологічних екскурсій брали всі члени Палеонтологічного товариства.

Під час геологічної екскурсії на розрізи мезозойських відкладів, організованої співробітниками кафедри історичної геології та палеонтології Львівського національного університету, учасники сесії мали змогу відібрати зразки для подальших палеонтологічних досліджень (див. рис. 2, и, н).

У 2015 р. з нагоди відзначення 110-річчя Палеонтологічного музею Львівського національного університету ім. Івана Франка була проведена міжнародна XXXVI сесія Палеонтологічного товариства НАН України «Стратотипові та опорні розрізи фанерозойських відкладів України: сучасний стан палеонтологічної вивченості та перспективи подальших досліджень» і «Палеонтологічна освіта та палеонтологічні колекції» за участі фахівців кафедри історичної геології та палеонтології геологічного факультету Львівського національного університету (м. Львів, 24–26 вересня) (рис. 5, а–г). На сесії розглянуті питання принципів і методів детальної стратифікації відкладів за фауністичними та флористичними даними, палеонтологічного обґрунтування обсягів та границь різнорангових стратонів, характеристики стратотипових і опорних розрізів фанерозойських відкладів. Викладені нові дані про систематичний склад палеонтологічних об'єктів, палеоекології та подійні аспекти геологічної історії на теренах України, а також висвітлені проблеми палеонтологічної освіти та палеонтологічних колекцій. Члени Палеонтологічного товариства взяли активну участь у науковій екскурсії Палеонтологічним музеєм Львівського національного університету ім. Івана Франка (див. рис. 5, б), а також у геологічній екскурсії до Національного парку «Сколівські Бескиди» (див. рис. 5, в, г). У рішенні сесії відзначено незадовільний стан палеонтологічної та стратиграфічної освіти в Україні; з огляду на велику роль у ній музейних колекцій вирішено надавати наукову підтримку палеонтологічним музеям.

До сесії видано збірник матеріалів «Стратотипові та опорні розрізи фанерозойських відкладів України: сучасний стан палеонтологічної вивченості та перспективи подальших досліджень» (Стратотипові..., 2015) (див. рис. 4), серед авторів яких фахівці-палеонтологи України, Польщі та Азербайджану.

У 2016 р. у Києві в ІГН НАН України за участі 75 фахівців-палеонтологів України, Польщі, Придністров'я та Росії відбулася XXXVII сесія «Проблеми обґрунтування регіональних стратонів фанерозою України» з геологічною екскурсією у с. Нові Петрівці на стратотипи межигірського та новопетрівського регіоюрисів палеоген-неогенових відкладів (див. рис. 5, д–ж). На пленарному засіданні президент Товариства зробив доповідь «Проблемні аспекти побудови стратиграфічних схем фанерозою України» (див. рис. 5, д), в якій висвітлив основні недоліки стратиграфічних схем фанерозою України; проблеми, що виникають при зіставленні регіональних стратиграфічних схем з Міжнародною стратиграфічною шкалою та пов'язані з розбіжностями у назвах ярусів обох шкал; проблему співвідношення Міжнародної стратиграфічної шкали і Загальної стратиграфічної шкали, яка викликає дискусію щодо застосування номенклатури і термінології для стратонів більш низького рангу, ніж ярус; необхідність приведення регіональних схем у строгу відповідність до міжнародних стандартів тощо.

На сесії розглянуто теоретичні питання, що стосуються співвідношення стратонів Міжнародної стратиграфічної шкали і підрозділів регіональних схем, порушені питання методології та номенклатури; висвітлено низку проблемних питань стратиграфії та палеонтології; вплив різноманітних чинників на формування та виділення регіональних стратонів і зон їх поширення в межах України; викладено нові результати вивчення викопної фауни і флори верхнього протерозою та фанерозою України, а також окреслені перспективи палеонтолого-стратиграфічних досліджень в Україні (Проблеми..., 2016).

У 2017 р. на берегах величного Славутича, на землі Кобзаря в Каневі (Канівський природний заповідник, база ННЦ «Інститут біології» Київського національного університету ім. Тараса Шевченка) було проведено XXXVIII сесію (рис. 6, а–д). Вона була присвячена 40-річному ювілею Палеонтологічного товариства НАН України. Петро Феодосійович дуже натхненно готувався до того ювілею. Як присвяту тій знаменній події за його

Рис. 5. Світлини XXXVI (а–г) та XXXVII (д–ж) сесій Палеонтологічного товариства НАН України: а–г—XXXVI сесія «Стратотипові та опорні розрізи фанерозойських відкладів України: сучасний стан палеонтологічної вивченості та перспективи подальших досліджень» і «Палеонтологічна освіта та палеонтологічні колекції» (Львів, 2015): а — пленарне засідання; б — наукова екскурсія Палеонтологічним музеєм Львівського національного університету ім. Івана Франка; в, г — геологічна екскурсія до Національного природного парку «Сколівські Бескиди»; д–ж — XXXVII сесія «Проблеми обґрунтування регіональних стратонів фанерозою України» (Київ, 2016 р.); д — виступ

президента Палеонтологічного товариства НАН України академіка НАН України П. Ф. Гожики на пленарному засіданні; е — учасники сесії; є, ж — учасники сесії на геологічній екскурсії у с. Нові Петрівці на стратотипи межигірського та новопетрівського регіонарусів палеоген-неогенових відкладів Дніпровсько-Донецької западини.

Fig. 5. Photos of the XXXVI (a–г) and XXXVII (д–ж) sessions of Paleontological Society of NAS of Ukraine: a–г— XXXVI session «Stratotype and reference sections of Phanerozoic sediments of Ukraine: actual state of paleontological study and prospects for further research» and «Paleontological education and paleontological collections» (Lviv, 2015): a — plenary meeting; б — scientific excursion to Paleontological Museum of Ivan Franko LNU; в, г — geological field trip to Skole Beskids National Nature Park; д–ж — XXXVII session «Problems of regional strata of Phanerozoic of Ukraine» (Kyiv, 2016): д — speech of president of Paleontological Society of NAS of Ukraine academician of NAS of Ukraine P. F. Gozhyk on a plenary meeting; е — participants of the session; є, ж — participants of the session on a geological field trip in the village Novyi Petrivtsi on a stratotypes of Mezhyhirian and Novopetrivskian regional stages of Paleogene-Neogene sediments of the Dnipro-Donets depression.

ініціативи було видано ювілейний подарунковий буклет про Палеонтологічне товариство України (Гожик та ін., 2017б) (див. рис. 4), вдосконалено його емблему та вперше в історії Товариства було розроблено та виготовлено нагрудний знак Палеонтологічного товариства України (див. рис. 6, д), яким було нагороджено його членів.

На пленарному засіданні президент Товариства П. Ф. Гожик зробив актуальну доповідь «Стратиграфія нафтогазоносних провінцій України: методологія досліджень», у якій зауважив, що «...поховані нафтогазоносні комплекси з різною фаціальною характеристикою і нерівномірним поширенням у них колекторів і флюїдів не завжди можуть бути розшифровані геофізичними даними», та наголосив, що «...для отримання даних про зміни літофацій, виявлення вуглеводневих систем, прогнозу міграції та скупчення нафти і газу в колекторах, вирішення інших задач ... були розроблені детальні в літологічному плані схеми нового покоління, комплексні біостратиграфічні шкали, побудовані за характерними групами фауни», а при «...біостратиграфічному розчленуванні осадових комплексів особливу увагу необхідно приділяти вивченню і виділенню переривів, олістостром, клиновидних форм, з якими пов'язані стратиграфічні пастки» (40 років..., 2017, с. 62–64).

На сесії було висвітлено історію, сучасний стан та перспективи стратиграфічних і палеонтологічних досліджень в Україні; представлено матеріали з музейної справи, систематики різноманітних груп викопних організмів, біостратиграфії верхнього докембрію і фанерозою різних регіонів України та інших територій; палеогеографії і палеоекології басейнів седиментації; порушені проблеми міграції викопних організмів, а також розглянуто дискусійні питання. Велика частина доповідей була присвячена вивченню палеонтології Канівських

дислокацій, що, попри довгу історію дослідження, продовжують цікавити науковців.

В рамках сесії було проведено екскурсії: культурологічну музеєм Тараса Шевченка та геологічні на відслонення мезозойських та кайнозойських відкладів в яру Меланчин потік та Костянецькому кар'єрі, під час яких були відібрані зразки для подальших наукових досліджень.

Сесія відбулась за участі 131 фахівця. До сесії було видано збірник матеріалів XXXVIII сесії Палеонтологічного товариства НАН України «40 років Палеонтологічному товариству України» (40 років..., 2017) (див. рис. 4), серед авторів якого — фахівці-палеонтологи України, Польщі, Придністров'я, Росії, Австрії, Нідерландів, Швеції, Кенії, США.

До 100-річчя Національної академії наук України та 40-річчя Палеонтологічного товариства НАН України за ініціативи та за редакцією Петра Феодосійовича Гожики у 2018 р. було видано монографію «Палеонтологічне товариство України» (Палеонтологічне..., 2018) (див. рис. 4), у якій викладено історію становлення Палеонтологічного товариства НАН України, охарактеризовано його структуру, склад, напрями діяльності, сучасний стан та перспективи палеонтологічних і стратиграфічних досліджень. Наведено інформацію про видатних палеонтологів України. Значну увагу приділено діяльності та науковому доробку української палеонтолого-стратиграфічної школи у Київському, Львівському, Харківському, Донбаському, Дніпропетровському та Одеському відділеннях Товариства, наведено чинний персональний склад Товариства та представлені світлини з життя Товариства.

Не менш цікавою і масштабною була Міжнародна наукова конференція та XXXIX сесія Палеонтологічного товариства НАН України «Палеонтологічні дослідження Доно-Дніпровського прогину» («Paleontological investigation of

Рис. 6. Світлини XXXVIII сесії (а–д), міжнародної наукової конференції та XXXIX (е–з) сесії Палеонтологічного товариства НАН України: а–д – XXXVIII сесія «40 років Палеонтологічному товариству України» (Канів, 2017 р.): а – виступ президента Палеонтологічного товариства НАН України академіка НАН України П. Ф. Гошика на пленарному засіданні; б – засідання секції «Кайнозой»; в – учасники сесії; г – учасники сесії на геологічній екскурсії у Костянецькому кар’єрі на відслоненнях мезозойських та кайнозойських відкладів; д – вдосконалена емблема Палеонтологічного товариства НАН України та нагрудний знак Палеонтологічного товариства

НАН України; е-з — Міжнародна наукова конференція та XXXIX сесія Палеонтологічного товариства НАН України «Палеонтологічні дослідження Доно-Дніпровського прогину» (Градизьк, 2019 р.): е — урочисте відкриття конференції та сесії, виступ президента Палеонтологічного товариства НАН України академіка НАН України П. Ф. Гожика; є — учасники конференції та сесії; ж, з — учасники конференції та сесії на геологічній екскурсії до ландшафтного заказника — геологічної пам'ятки природи «Гора Пивиха», екскурсію проводить президент Палеонтологічного товариства НАН України академік НАН України П. Ф. Гожик.

Fig. 6. Photos of the XXXVIII session (а-д), International Scientific Conference and XXXIX session (е-з) of Paleontological Society of NAS of Ukraine: а-д — XXXVIII session «40 years of the Paleontological Society of Ukraine» (Kaniv, 2017): а — speech of president of Paleontological Society of NAS of Ukraine academician of NAS of Ukraine P. F. Gozhyk on a plenary meeting; б — meeting of the section «Cenozoic»; в — participants of the session; г — participants of the session on a geological field trip in the Kostyanets quarry on the outcrops of Mesozoic and Cenozoic sediments; д — improved emblem of the Paleontological Society of NAS of Ukraine and the badge of the Paleontological Society of NAS of Ukraine; е-з — International Scientific Conference and XXXIX session of the Paleontological Society of NAS of Ukraine «Paleontological investigation of Don-Dnieper downwarp» (Hradyz'k, 2019): е — grand opening of the conference and session, speech of president of Paleontological Society of NAS of Ukraine academician of NAS of Ukraine P. F. Gozhyk; є — participants of the conference and session; ж, з — participants of the conference and session on a geological field trip to the landscape reserve — the geological monument of nature «Mountain Pyvykha», the field trip is conducted by the president of the Paleontological Society of NAS of Ukraine academician of NAS of Ukraine P. F. Gozhyk.

Don-Dnieper downwarp»), проведена Петром Феодосійовичем у смт Градизьк Глобинського району Полтавської області (ландшафтному заказнику — геологічній пам'ятці «Гора Пивиха») у 2019 р. Організаторами виступили Палеонтологічне товариство НАН України, ІГН НАН України, Градизька гімназія імені Героя України Олександра Білаша, музей «Історія Градизька від заплав Дніпра до Кременчуцького водосховища».

Міжнародна конференція та сесія працювали за такими науковими напрямками:

- палеонтологічні та біостратиграфічні дослідження Доно-Дніпровського прогину;
- систематика, таксономія палеобіоти;
- біорізноманіття, палеоекологія та палеогеографія викопних організмів.

Були представлені також матеріали досліджень палеонтолого-стратиграфічного спрямування різних регіонів України та поза її межами.

Конференція та сесія відбулись за участі 116 фахівців та аматорів з України, Польщі, Німеччини, Росії, Молдови, Грузії, Азербайджану, Кенії. Серед учасників були визнані палеонтологи, стратиграфи, геологи, зоологи, ботаніки, географи, археологи, молоді спеціалісти й аспіранти з академічних наукових установ, музеїв, вищих навчальних закладів, виробничих організацій, органів державної влади, аматори.

На конференції та сесії було висвітлено історію, широкий спектр напрямів сучасної науки та окреслено перспективи палеонтологічних і стратиграфічних досліджень в Україні; представлено результати палеонтологічних та біо-

стратиграфічних досліджень Доно-Дніпровського прогину; викладено нові результати вивчення викопної фауни і флори верхнього докембрію та фанерозою різних районів України та віддалених регіонів; представлено матеріали з вивчення міграції викопних організмів, палеогеографії і палеоекології басейнів седиментації, а також матеріали з музейної справи, популяризації науки та охорони об'єктів геологічної спадщини; порушено низку проблемних та дискусійних питань стратиграфії та палеонтології. Багато доповідей було присвячено вивченню гляціодислокацій та палеонтології гори Пивиха (Палеонтологічні..., 2019) (див. рис. 4).

В рамках конференції та сесії було проведено дві екскурсії: палеонтолого-культурологічну музеєм «Історія Градизька від заплав Дніпра до Кременчуцького водосховища» (смт Градизьк Глобинського району Полтавської області) та геологічну до ландшафтного заказника — геологічної пам'ятки природи «Гора Пивиха», під час якої було відібрано зразки для подальших наукових досліджень (див. рис. 6, ж, з). Це було особливе місце для Петра Феодосійовича. Вивченню гори Пивиха присвячено низку його наукових робіт. Він там часто перебував, вважав його унікальним і мріяв зробити там лабораторію Палеонтологічного товариства України. Петру Феодосійовичу Гожіку та директору музею «Історія Градизька від заплав Дніпра до Кременчуцького водосховища» Ігорю Анатолійовичу Чернікову багато чого вдалося зробити в цьому напрямі. Створений на базі гімназії музей є унікальним для України, сприяє

примноженню та збереженню палеонтологічних колекцій, що становлять національне надбання України, популяризації палеонтології: проведенню квестів з молоддю, залученню до наукової роботи учнів шкіл, діяльності Малої академії наук та врешті — вихованню прийдешніх поколінь українських науковців.

Петро Феодосійович вважав палеонтологію інтернаціональною та інтегративною наукою, заохочував і прихильно ставився до участі у роботі сесій не тільки визнаних палеонтологів, стратиграфів, геологів, а й зоологів, ботаніків, географів, археологів, аспірантів з академічних наукових установ, музеїв, вищих навчальних закладів, виробничих організацій, органів державної влади, аматорів. Надзвичайно важливим він вважав обмін інформацією з фахівцями суміжних з Україною країн, які постійно брали участь у роботі наших щорічних зібрань.

Особливо Петро Феодосійович радів, коли Товариство поповнювалось новими молодими членами. Рішеннями двох останніх сесій до складу Товариства було прийнято 11 нових членів, у тому числі іноземних.

Товариство завжди було і є основою для згуртування та підтримки всіх біостратиграфів та палеонтологів. В ІГН НАН України, як базової установи Палеонтологічного товариства, працює спецрада за спеціальністю 04.00.09 «палеонтологія та стратиграфія». Сесії Товариства є платформою для апробації докторських та кандидатських дисертацій палеонтологів та біостратиграфів. З особливою увагою та любов'ю ставився Петро Феодосійович до молодих фахівців — студентів, аспірантів, дослідників, сприяв включенню доповідей молодих фахівців до програми сесії та слідкував, щоб їх перші повідомлення та перші кроки в науці були доброзичливо сприйняті науковою спільнотою.

У Петра Феодосійовича було багато планів на майбутнє. У співпраці з директором історико-краєзнавчого музею «Історія Градиська від заплав Дніпра до Кременчуцького водосховища», членом Палеонтологічного товариства НАН України, завідувачем Палеонтологічної лабораторії ПТ НАН України (сmt Градиськ) І. А. Черніковим він планував провести тематичну експозицію у Полтавському краєзнавчому музеї імені Василя Кричевського, присвячену палеонтологічним та стратиграфічним дослідженням геологічної пам'ятки природи «Гора Пивиха».

Ювілейну XL сесію Палеонтологічного товариства НАН України та Міжнародну наукову кон-

ференцію Петро Феодосійович мріяв провести у своїй *alma mater* — Чернівецькому національному університеті ім. Юрія Федьковича.

На жаль, у зв'язку з епідемічною ситуацією в країні, проведення усіх заходів довелося відтермінувати. Натомість, у 2020 р. президентом Палеонтологічного товариства НАН України П. Ф. Гожиком, вченим секретарем В. І. Єфіменко та секретарем редколегії В. Ю. Очаковським було зосереджено зусилля над поновленням електронної бази чинного персонального складу Товариства (з метою оперативної координації діяльності усіх його відділень) та над оновленням статуту Палеонтологічного товариства НАН України. Петро Феодосійович вніс до нього свої корективи. Було демократизовано, адаптовано до вимог сьогодення його основні положення.

Першочерговими завданнями Палеонтологічного товариства НАН України Петро Феодосійович Гожик вважав такі:

1. Взяти під захист геологічні пам'ятки природи. Порушити питання перед уповноваженими органами влади та місцевого самоврядування щодо збереження геологічної пам'ятки природи «Гора Пивиха» — унікального гляціотектонічного і палеонтологічного об'єкта, відомого геологічній спільноті світу, залучити до вивчення та популяризації цього об'єкта вітчизняних та іноземних фахівців, аспірантів і студентів.

2. Підтримати пропозицію щодо надання Барилівському відслоненню верхньокрейдових відкладів (біля с. Барилівка Краснопільського району Сумської області) охоронного статусу з дотриманням вимог чинного законодавства України, як об'єкта перспективної заповідної території та пам'ятки природи, що може бути використаний у природоохоронних, наукових та освітніх цілях, як полігон геологічних і палеонтологічних (палеоекологічних) досліджень, для екскурсій учнів та студентів закладів освіти всіх рівнів.

3. Налагодити тісну співпрацю академічної науки з виробництвом, сприяти поширенню рішень Національного стратиграфічного комітету, офіційно прийнятих стратиграфічних схем тощо серед виробничих організацій геологічного профілю.

4. Сприяти зберіганню та передачі до музеїв, зокрема Національного науково-природничого музею НАН України, монографічних палеонтологічних колекцій, що становлять національне надбання України, спонукати до співпраці приватних колекціонерів та передачі їх колекцій до музеїв; залучати до участі у конференціях працівників

музеїв з метою поширення інформації про палеонтологічні колекції тощо.

5. Популяризувати палеонтологічну науку: проводити квести з молоддю, залучати до наукової роботи учнів шкіл, брати над ними шефство та сприяти роботі Малої академії наук; розробити методичний посібник з палеонтології для аматорів; поширювати інформацію про діяльність Палеонтологічного товариства НАН України через засоби масової інформації та соцмережі.

6. Розширювати коло міжнародної співпраці Палеонтологічного товариства НАН України шляхом проведення спільних міжнародних наукових досліджень та заходів, пропагувати та поширювати інформацію про науковий доробок і діяльність Палеонтологічного товариства НАН України у колі світової науки.

Наступну XL сесію Палеонтологічного товариства НАН України, присвячену пам'яті президента Товариства академіка П. Ф. Гожика, заплановано провести восени 2021 р. у Києві.

Петро Феодосійович — людина великої життєвої сили і стійкості. Він був дуже яскравою, життєлюбною, принциповою особистістю, доброю та глибоко порядною людиною. З ним завжди було приємно і цікаво працювати та просто спілкува-

тись. Петра Феодосійовича поважали і любили за щирість, відкритість, доброзичливість, простоту. Таким він назавжди залишиться в нашій пам'яті і наших серцях.

ВИСНОВКИ

Попри всілякі негаразди та перепони, академік НАН України Петро Феодосійович Гожик довгі роки зберігав і продовжував славні традиції української палеонтології та стратиграфії. Не буде перебільшенням сказати, що палеонтологія і Палеонтологічне товариство НАН України вижили і встояли в тяжкі роки початку XXI ст. завдяки величезним старанням Петра Феодосійовича. Його зусиллями Палеонтологічне товариство, як структура наукової спільноти, продовжувало активно діяти та стало потужним науковим інтегруючим центром палеонтолого-стратиграфічних досліджень та вивчення біосфери минулого.

Петро Феодосійович системно розширював коло своїх наукових інтересів, які охоплюють проблеми геології, палеонтології, стратиграфії, корисних копалин України, морської геології, геоекології. Його величезний науковий доробок ще довго буде слугувати майбутнім поколінням вчених.

REFERENCES

40 years of the Paleontological society of Ukraine: Materials of XXXVIII session of the Paleontological society of NAS of Ukraine (Kaniv, May 23–26, 2017). Kyiv, 2017. 186 p. (In Ukrainian, Russian and English).

Biostratigraphic Criteria for dissection and correlation of the Phanerozoic sediments of Ukraine: *Proceeding of the IGS NAS of Ukraine*. Gozhik P. F. (Editor-in-Chief). Kyiv: Gnozis, 2005. 338 p. (In Ukrainian, Russian and English).

Biostratigraphic fundamentals of creating the stratigraphic schemes of the Phanerozoic of Ukraine: *Proceeding of the IGS NAS of Ukraine*. Gozhik P. F. (Editor-in-Chief). Kyiv, 2008. 560 p. (In Ukrainian, Russian and English).

Fossil flora and fauna of Ukraine: paleoecological and stratigraphic aspects: *Proceedings of the Institute of Geological Sciences of the NAS of Ukraine*. Gozhik P. F. (Editor-in-Chief). Kyiv, 2009. 504 p. DOI: <https://doi.org/10.30836/igs.2522-9753.2009> (In Ukrainian, Russian and English).

Gozhyk P., Leschukh R., Maslun N., Yefimenko V., Zhabina N., Ochakovskiy V., Suprun I., 2017a. About Paleontological Society of Ukraine (scientific schools, directions of paleontological and stratigraphical researches). *Paleontological review*. № 49. Pp. 63–84. (In Ukrainian).

Gozhyk P. F., Maslun N. V., Yefimenko V. I., Zhabina N. M., Ochakovskiy V. Yu., Shevchenko T. V., Suprun I. S., 2017b. Paleontological Society of Ukraine. Kyiv: Foliant, 120 p. (In Ukrainian).

40 років Палеонтологічному товариству України: Матеріали XXXVIII сесії Палеонтологічного товариства НАН України. (Канів, 23–26 травня 2017 р.). Київ, 2017. 186 с.

Біостратиграфічні критерії розчленування та кореляції відкладів фанерозою України: *Зб. наук. пр. Ін-ту геол. наук НАН України* / П. Ф. Гожик, відп. ред. Київ: Гнозис, 2005. 338 с.

Біостратиграфічні основи побудови стратиграфічних схем фанерозою України: *Зб. наук. пр. ІГН НАН України* / П. Ф. Гожик, відп. ред. Київ, 2008. 560 с.

Викопна фауна і флора України: палеоекологічний та стратиграфічний аспекти: *Зб. наук. пр. ІГН НАН України* / П. Ф. Гожик, відп. ред. Київ, 2009. 504 с.

Гожик П. Ф., Лещух Р. Й., Маслун Н. В., Єфіменко В. І., Жабіна Н. М., Очаковський В. Ю., Супрун І. С. Про Палеонтологічне товариство України (наукові школи, напрями палеонтологічних та стратиграфічних досліджень). *Палеонтологічний збірник*, 2017а. № 49. С. 63–84.

Гожик П. Ф., Маслун Н. В., Єфіменко В. І., Жабіна Н. М., Очаковський В. Ю., Шевченко Т. В., Супрун І. С. Палеонтологічне товариство України. Київ: Фоліант, 2017б. 120 с.

Evolution of the organic world and stages of geological development of the Earth: Materials of XXXV session of the Paleontological society of NAS of Ukraine (Lviv, 19–22 May 2014) Kyiv, 2014. 150 p. (In Ukrainian, Russian and English).

Collection of scientific works of the Institute of Geological Sciences NAS of Ukraine. 2013. Vol. 6, № 1. 224 p. DOI: <https://doi.org/10.30836/igs.2522-9753.2013>. (In Ukrainian and Russian).

Gozhyk P., Maslun N., Yefimenko V., Zhabina N., Ochakovskiy V., Suprun I., 2018. Paleontological society of Ukraine. Kyiv. 110 p. (In Ukrainian).

Paleontological research in the improvement of stratigraphic schemes of Phanerozoic sediments: Materials of XXXIV session of the Paleontological society of NAS of Ukraine (Dnipropetrovsk, May 28–31, 2012). Kyiv, 2012. 138 p. (In Ukrainian and Russian).

Paleontological studies in Ukraine: history, present day and prospects: *Proceeding of the IGS NAS of Ukraine.* Gozhik P. F. (Editor-in-Chief). Kyiv: Nora-print, 2007. 560 p. (In Ukrainian, Russian and English).

Paleontological investigation of Don-Dnieper downwarp: materials of International scientific conference and XXXIX session of the Paleontological Society NAS of Ukraine (Hradyz'k, May 14–16, 2019). Kyiv, 2019. 150 p. (In Ukrainian, Russian and English).

Problems of regional strata of Phanerozoic of Ukraine: Materials of XXXVII session of the Paleontological society of NAS of Ukraine (Kyiv, September 7–9, 2016). Kyiv, 2016. 130 p. (In Ukrainian, Russian and English).

Paleontological and Biostratigraphic Problems of the Proterozoic and Phanerozoic of Ukraine. *Papers of the Institute of Geological Sciences: Proceeding of the IGS NAS of Ukraine.* Gozhik P. F. (Editor-in-Chief). Kyiv: Gnozis, 2006. 340 p. (In Ukrainian, Russian and English).

Problems of stratigraphy and correlation of Phanerozoic deposits of Ukraine Materials of XXXIII session of the Paleontological society of NAS of Ukraine (Kyiv, June 6–8, 2011). Kyiv, 124 p. (In Ukrainian, Russian and English).

Problems of Phanerozoic stratigraphy of Ukraine. *Proceeding of the IGS NAS of Ukraine.* Gozhik P. F. (Editor-in-Chief). Kyiv: Gnozis, 2004. 278 p. (In Ukrainian, Russian and English).

Stratigraphic code of Ukraine. Gozhik P. F. (Resp. editor). 2nd edition. Kyiv, 2012. 64 p. (In Ukrainian).

Stratigraphy of Upper Proterozoic and Phanerozoic Sediments: Materials of International scientific conference (Kyiv, September 23–26, 2013) Kyiv: LAT&K, 2013. 160 p. (In Ukrainian, Russian and English).

Stratotype and reference sections of Phanerozoic sediments of Ukraine: the current state of paleontological study and prospects for further research: Materials of XXXVI session of the Paleontological society of NAS of Ukraine (Lviv, September 24–25, 2015). Lviv, 2015. 84 p. (In Ukrainian and Russian).

Theoretical and applied aspects of modern biostratigraphy of the Phanerozoic of Ukraine: *Proceeding of the IGS NAS of Ukraine.* Gozhik P. F. (Editor-in-Chief). Kyiv, 2003. 228 p. (In Ukrainian, Russian and English).

Еволюція органічного світу та етапи геологічного розвитку Землі: Матеріали XXXV сесії Палеонтологічного товариства НАН України (Львів, 19–22 травня 2014 р.). Київ, 2014. 150 с.

Збірник наукових праць Інституту геологічних наук НАН України. 2013. Т. 6, вип. 1. 224 с.

Палеонтологічне товариство України / П. Ф. Гожик, Н.В. Маслун, В.І. Єфіменко, Н.М. Жабіна, В.Ю. Очаковський, І.С. Супрун. Київ, 2018. 110 с.

Палеонтологічні дослідження в удосконаленні стратиграфічних схем фанерозойських відкладів: Матеріали XXXIV сесії Палеонтологічного товариства НАН України (Дніпропетровськ, 28–31 травня 2012 р.). Київ, 2012. 138 с.

Палеонтологічні дослідження в Україні: історія, сучасний стан та перспективи: Зб. наук. пр. ІГН НАН України. / П. Ф. Гожик, відп. ред. Київ: Нора-прінт, Київ, 2007. 560 с.

Палеонтологічні дослідження Доно-Дніпровського прогину: Матеріали Міжнародної наукової конференції та XXXIX сесії Палеонтологічного товариства НАН України (Градизьк, 14–16 травня 2019 р.). Київ, 2019. 150 с.

Проблеми обґрунтування регіональних стратонів фанерозою України: Матеріали XXXVII сесії Палеонтологічного товариства НАН України (Київ, 7–9 вересня 2016 р.). Київ, 2016. 130 с.

Проблеми палеонтології та біостратиграфії протерозою і фанерозою України: Зб. наук. пр. / П. Ф. Гожик, відп. ред. Київ: Гнозис, 2006. 340 с.

Проблеми стратиграфії і кореляції фанерозойських відкладів України: Матеріали XXXIII сесії Палеонтологічного товариства НАН України (Київ, 6–8 червня 2011 р.). Київ, 2011. 124 с.

Проблеми стратиграфії фанерозою України: Зб. наук. пр. / П. Ф. Гожик, відп. ред. Київ: Гнозис, 2004. 278 с.

Стратиграфічний кодекс України / П. Ф. Гожик, відп. ред. 2-е вид. Київ, 2012. 64 с.

Стратиграфия осадочных образований верхнего протерозоя и фанерозоя: Материалы Международной научной конференции (Киев, 23–26 сентября 2013 г.). Киев: LAT&K, 2013. 160 с.

Стратотипові та опорні розрізи фанерозойських відкладів України: сучасний стан палеонтологічної вивченості та перспективи подальших досліджень: Матеріали XXXVI сесії Палеонтологічного товариства НАН України (Львів, 24–26 вересня 2015 р.). Київ, 2015. 84 с.

Теоретичні та прикладні аспекти сучасної біостратиграфії фанерозою України: Зб. наук. пр. ІГН НАНУ / П. Ф. Гожик, відп. ред. Київ: Географіка, 2003. 228 с.

Manuscript received February 3, 2021;
revision accepted April 22, 2021.

Інститут геологічних наук НАН України,
Київ, Україна

ВЫДАЮЩАЯСЯ РОЛЬ АКАДЕМИКА ПЕТРА ФЕОДОСИЕВИЧА ГОЖИКА В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПАЛЕОНТОЛОГИЧЕСКОГО ОБЩЕСТВА НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ НАУК УКРАИНЫ

Е. А. Сиренко, В. И. Ефименко

Приведены общие сведения о Палеонтологическом обществе Национальной академии наук Украины, его структуре, составе и охарактеризованы основные направления деятельности. Представлены актуальные проблемы современного состояния палеонтолого-стратиграфических исследований в Украине и показана роль Палеонтологического общества в их развитии. Охарактеризованы разные аспекты деятельности Общества во время президентства академика П. Ф. Гожика на протяжении 2003–2020 гг. Прослежена взаимосвязь актуальных проблем и вызовов, стоящих перед современной геологической наукой и практикой и тематикой сессий. Показана динамика тематики и основных проблем, которые рассматривались на протяжении 18 лет на сессиях в связи с международными программами и научно-производственными проектами, которые разрабатывались в Украине. Охарактеризовано содержание и основные научные результаты программных докладов, представленных Петром Феодосиевичем на пленарных заседаниях сессий. Определен огромный вклад Петра Феодосиевича Гожика в развитие Палеонтологического общества и его руководящую роль в его успешной деятельности. Акцентируется внимание на значительных организаторских способностях Петра Феодосиевича, глубине и многогранности его научных интересов, а также прекрасных человеческих качествах. Обозначено программу первоочередных задач Палеонтологического общества НАН Украины и перспективы дальнейших палеонтологических исследований в Украине, разработанных под руководством П. Ф. Гожика.

Ключевые слова: палеонтология, президент Палеонтологического общества, Украина.